

Stanovisko Národnej banky Slovenska
k zachovaniu práv účastníkov doplnkových dôchodkových systémov
a prevodu peňažných prostriedkov z členských štátov Európskej únie
do doplnkovej dôchodkovej spoločnosti na území Slovenskej republiky

Národná banka Slovenska v záujme zabezpečenia jednotného prístupu a následného postupu pri realizácii prevodu peňažných prostriedkov z inštitúcií zahraničných dôchodkových schém a zachovaní doplnkových dôchodkových práv slovenských občanov pracujúcich a prispievajúcich si v zahraničí, v nadväznosti na ustanovenia zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DDS“) vydáva toto stanovisko.

Otázku prevodu dôchodkových práv z inštitúcií zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia z členských krajín Európskej únie do doplnkovej dôchodkovej spoločnosti na Slovensku zákon o DDS explicitne nerieši, a preto nie je postup všetkých doplnkových dôchodkových spoločností (ďalej aj „DDS“) jednotný. Ustanovenia § 6a až § 6i zákona o DDS, ktorými boli transponované príslušné ustanovenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/41/ES z 3. júna 2003 o činnostiach a dohľade nad inštitúciami zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia (ďalej len „smernica IORP“) upravujú výlučne cezhraničné pôsobenie doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, ako aj zahraničnej zamestnaneckej dôchodkovej spoločnosti. Nakoľko samotná smernica IORP stanovuje výlučne pravidlá pre začatie a samotné uskutočňovanie činností, ktoré vykonávajú inštitúcie zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia (princípy rešpektovania požiadaviek pracovného a sociálneho práva v hostiteľskom štáte, pravidlá investovania, informačné povinnosti pre členov a orgány dohľadu atď.), nie sú transponovaním smernice do slovenského právneho poriadku výslovne upravené prevody a zachovanie dôchodkových práv nadobudnutých v inom členskom štáte Európskej únie.

V súčasnosti je skutkový stav taký, že v prípade, ak má občan Slovenskej republiky, ktorý pracoval v zahraničí a prispieval si v inštitúcii zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia (ďalej len „zahraničnej spoločnosti“) záujem pokračovať v sporení na dôchodok v rámci doplnkového dôchodkového sporenia na území Slovenskej republiky, musí splniť nasledujúce podmienky:

- splnenie požiadaviek stanovených zahraničnou dôchodkovou schémou poskytovanou zahraničnou spoločnosťou pre predčasný výber peňažných prostriedkov zo zahraničnej dôchodkovej schémy alebo pre ich prevod zo zahraničnej dôchodkovej schémy do schémy doplnkového dôchodkového sporenia v Slovenskej republike;
- občan Slovenskej republiky musí mať uzatvorenú zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení podľa zákona o DDS.

Doteraz zaužívaná prax spočívala v tom, že po splnení vyššie uvedených podmienok si občan Slovenskej republiky svoje nasporené prostriedky vybral vo finančnom ekvivalente zodpovedajúcom nadobudnutým dôchodkovým právam a následne si ich ako účastník doplnkového dôchodkového sporenia vložil na svoj osobný dôchodkový účet vedený v príslušnej DDS v Slovenskej republike.

V § 12 zákona o DDS je taxatívne vymedzený okruh platiteľov príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie, podľa ktorého príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie platia:

- účastník, ak tento zákon neustanovuje inak;
- zamestnávateľ za zamestnanca, ktorý je účastníkom podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o DDS, ak zamestnávateľ uzatvoril zamestnávateľskú zmluvu podľa § 58 tohto zákona;
- zamestnávateľ za zamestnanca, ktorý vykonáva prácu podľa § 2 ods. 2 písm. b) zákona o DDS a má uzatvorenú účastnícku zmluvu, pričom účastník počas obdobia vykonávania týchto prác môže platiť príspevky; účastník, ktorý je vyslaný na vykonávanie práce v inom štáte, a jeho zamestnávateľ môžu počas vyslania účastníka platiť príspevky podľa tohto zákona.

Nakoľko ide o kogentné ustanovenie, od ktorého nie je možné sa odchýliť, zákon o DDS nepripúšťa rozšírenie okruhu platiteľov príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie.

Uplatnením teleologického výkladu je však možné usúdiť, že úmyslom zákonodarcu nebolo týmto ustanovením obmedziť občanov Slovenskej republiky, ktorí si prispievali v zahraničnej dôchodkovej schéme, pokračovať v sporení na dôchodok v rámci doplnkového dôchodkového sporenia na území Slovenskej republiky, za predpokladu realizácie jeho slobody pohybu v rámci členských štátov. To znamená, že v prípade takeého občana Slovenskej republiky má byť umožnený prenos finančných prostriedkov zo zahraničnej spoločnosti aj v prípade, že nesplní podmienky pre predčasný výber v rámci tejto dôchodkovej schémy alebo mu ich zahraničná spoločnosť odmietne vyplatiť v hotovosti tak, aby si ich mohol ako jediná oprávnená osoba vložiť na svoj osobný dôchodkový účet.

Podľa názoru Národnej banky Slovenska je v takomto prípade občan Slovenskej republiky oprávnený splnomocniť k predmetnému právnomu úkonu, a to prenosu dôchodkových práv vo finančnom ekvivalente, zahraničnú spoločnosť, v ktorej takéto dôchodkové práva nadobudol. V uvedenom prípade je občan Slovenskej republiky v zmysle ustanovení § 31 a nasledujúcich zákona č. 40/1964 Z. z. Občiansky zákonník oprávnený dať sa pri takomto právnom úkone zastúpiť na základe udeleného plnomocenstva (priame zastúpenie), v ktorom uvedie rozsah splnomocneného oprávnenia. Nakoľko však samotné zastúpenie vzniká na základe dohody o plnomocenstve (materiálna stránka zmluvného zastúpenia), je v tomto prípade potrebné uzatvoriť dvojstranný právny akt medzi slovenským občanom a zahraničnou spoločnosťou, v ktorej sa musí vymedziť rozsah oprávnenia, čo v danom prípade znamená prevod peňažných prostriedkov zodpovedajúcich dôchodkovým právam nadobudnutým v zahraničnej dôchodkovej schéme na osobný dôchodkový účet občana vedený v konkrétnej slovenskej DDS. Zahraničná spoločnosť sa písomným plnomocenstvom (formálna stránka zmluvného zastúpenia) preukazuje voči tretím osobám (t.j. slovenskej DDS), že je oprávnená konať v mene a na účet splnomocniteľa (občana Slovenskej republiky) a o obsahu jej zmluvného vzťahu s ním. **Nakoľko splnomocnenc (zahraničná spoločnosť) vystupuje voči tretím osobám v mene a na účet splnomocniteľa (slovenského občana),** znamená to, že práva a povinnosti z konania splnomocnenca voči tretej osobe vznikajú priamo splnomocniteľovi tak, ako keby konal s treťou osobou splnomocniteľ osobne - priamy právny vzťah vzniká medzi splnomocniteľom a treťou osobou (slovenskou DDS).

Na základe vyššie uvedeného, **nie je možné považovať vklad** peňažných prostriedkov občana Slovenskej republiky splnomocnenou zahraničnou spoločnosťou **za vklad tretej osoby**, ktorý súčasné znenie zákona o DDS podporené aj predchádzajúcim stanoviskom Národnej banky Slovenska nepripúšťa.

Záverom považuje Národná banka Slovenska za potrebné poukázať aj na otázku možných nákladov spojených s formálnym zabezpečením prenosu dôchodkových práv zo zahraničia. Národná banka Slovenska zastáva stanovisko, že je potrebné brať do úvahy predovšetkým právnu úpravu konkrétneho členského štátu, z ktorého má byť prenos práv zabezpečený a následne informovať občana (účastníka) o skutočnosti, že náklady spojené so zaobstaraním prevodu dôchodkových práv zo zahraničia nie je povinná hradiť preberajúca slovenská DDS.